

د. عارف جىتۆ

رەبۇ نەساخىەكا دومدرىژە (۵ - ۸ %) ى تووشى زارۇكان دبىت. ئەف نەساخىە د ژىي بەرى پىگەھشتىنى دا پتر تووشى كوران دبىت و پشتى ژىي پىگەھشتىنى پتر تووشى كچان دبىت. مەترسىا وى د زارۇكىنىي دا پترە، چونكو زارۇك پتر بەر ئاتافى كولبونىن فايرۇسى دبىت، مىنا پەرسىقى و سەرمایى، ئەفە ژى رەوشا نەساخىي خرابتر لى دكەت. رەبۇ ب خوە نە نەساخىەكا كۆژەكە، لى ھەر سال نىزىكى سەد زارۇكان ژ ئەگەرى فى نەساخىي دمرن، ئەگەر نەھىنە چارەسەر كرن.

ب گشتى ئەف نەساخى يە ژ ئەگەرى تەنگبونا بۆرىيىن ھەناسەدانى، يان وەرمتنا بۆرىيىن باى، يان ژى رژىنن رەقىن د رىكا ھەناسەدانى دا پەيدا دبىت نىشانىن فى نەساخىي ھندەك جاران د دژوارن و ھندەك جاران ژى د سقن.

كۆخك و بېھنتەنگبون بەرچاقتىن نىشانىن فى حالەتى نە، لى ئەف بېھنتەنگبونە د پرانىا جاران دا خىس خىسا سىنگى ژى دگەل دايە. بارا پتر زارۇك د دفنى را ھەناسى ددەت و نەھەفسەنگىەك دكەفتە د نافبەرا ھەناسەدان و ھەناسەومرگرتنى دا، لىدانىن دلى زىدەتر لى دەھىن و ھندەك جاران ژى بۆ ماومىەكى كورت كرىارا ھەناسى دراوہستىت.

ئەو زارۇكى رەبۇ لى بىت، ئەگەر چ فاكٹورىن نازرىنەر نەبن، رەوشا وى دى يا باش بىت. لى ئەگەر فاكٹورىن نازرىنەر پەيدا بىن، ئىكسەر دى حالەتى رەبۇيى ديار بىت و فەرە ب زووترىن دەم زارۇكى بگەھىننە خەستەخانى. فاكٹورىن نازرىنەر رەبۇيى ھەميا بەربەلاقتر كولبونىن فايرۇسى و بەكتريايى نە، تۆز و دويكىلا جگارا، زىدەلفىن و وەستىان، گوھورىنا كەشى، ھلكىشانا ھندەك بېھن و ماددەيىن كىمىياوى، پەستىن دەروونى و عىجىزبون، حالەتى شەگەريانا خوارنى ژ ئاشكى بۆ ناف سۆرىنچكى، ھەروەسا ب كار ئىنانا ھندەك دەرمانىن وەكو ئەسپرىن.. ھەبوونا قان فاكٹوران رەوشا نەساخىا رەبۇيى خرابتر لى دكەت. فەرە ل سەر دايابابان زارۇكى خوە بېھنە خەستەخانى و ب زووترىن دەم چارەسەر بكەن، ئەگەر نە دى سەرباركىن كۆژەك لى پەيدا بن.